

Исправка и накнада нематеријалне штете

Исправка информације не искључује могућност накнаде нематеријалне штете.

Из образложења:

”У жалби се неосновано наводи да тужилац не може остварити накнаду нематеријалне штете због тога што је тужена ревија објавила исправку са извињењем тужиоцу чије је дело неовлашћено коришћено у писању репортаже. Објављивање исправке, односно извињења не искључује право на накнаду нематеријалне штете, у смислу члана 200 Закона о облигационим односима у вези са чланом 95. Закона о ауторском праву”.

(Пресуда Врховног суда Србије Гж 89/94 од 1.9.1994)

Судска заштита поводом одговора

Право на одговор ужива судску заштиту а остварује се зависно од прописа којима је ово средство узвраћања на објављену информацију уређено.

Из образложења:

”Поводом чланка у листу ”Спорт” - ”Дутина ухваћен у крађи печата”, лице из информације је упутило допис главном и одговорном уреднику с молбом да се објави његов одговор без иједне измене и допуне. Пошто главни и одговорни уредник листа није објавио одговор, поднета је тужба са захтевом да се пресудом наложи објављивање одговора.

Према члану 30. Закона о јавном информисању, главни и одговорни уредник је дужан да објави одговор на објављену информацију. Под одговором се подразумева сваки информативни садржај којим се допуњују чињенице и подаци у погледу истинитости и потпуности. Одговор не може бити дужи од информације. Из овог произлази да се одговором допуњавају чињенице и подаци из информације. Међутим, текст упућен главном и одговорном уреднику не садржи допуну чињеница и података објављених у чланку. Имајући ово у виду, Окружни суд је правилно одбио захтев тужиоца, јер нису били испуњени услови из члана 30. Закона о јавном информисању за објављивање одговора”.

(Пресуда Врховног суда Србије Гж 24/94 од 16.3.1994)

Припремио др Зоран Ивошевић

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА

Уставна обавеза на плаћање пореза и других дажбина утврђених законом (члан 64. Устава СРЈ) омогућује законодавцу да уводи одређене дажбине ради подмирења друштвених потреба.

Одредбом члана 4. Закона о изменама и допунама Закона о радио-телевизији (”Сл. гласник Републике Србије”, број 55/93) прописано је да се за финансирање послова од општег интереса утврђеног Законом о радио-телевизији (”Сл. гласник РС”, бр. 48/91 и 49/91) уводи такса на електрично бројило, коју је дужан да плаћа сваки ималац електричног бројила.

Грађанин сматра да оспорена законска одредба није сагласна с Уставом СРЈ, будући да сваког грађанина који има електрично бројило обавезује на поседовање телевизора, што је ствар слободе и права грађана, његове самосталне одлуке и избора.

Оспорена законска одредба не обавезује грађанина који не поседује телевизор на куповину телевизора и праћење телевизијског програма који емитује РТС. Оспорена законска одредба, зато, ни на који начин не доводи у питање слободу грађанина да сам одлучује о томе да ли ће поседовати тв пријемник, односно да ли ће пратити било који телевизијски програм, па и онај што га емитује РТС. Обавеза плаћања таксе на електрично бројило зависи искључиво од тога да ли грађанин, односно правно лице троши електричну енергију, односно од тога да ли је власник електричног бројила, независно од његовог односа према телевизији као делатности, тј. независно од тога да ли поседује тв пријемник и да ли прати било који телевизијски програм, па и програм РТС. Оспорена законска одредба не значи, дакле, обавезу грађанина да поседује нешто што не жели да поседује, нити да прати било који телевизијски програм. Ни на који начин не може се, из оспорене законске одредбе, извести да она прописује такву једну обавезу грађанина, која би задирала у његове слободе и права.

Оспорена законска одредба није противна одредби члана 64. Устава СРЈ, по којој је свако дужан да плаћа порезе и друге дажбине установљене законом. Ако је грађанин дужан да плаћа доприносе и порезе и друге дажбине установљене законом, он се те обавезе не може ослободити - кад је она прописана законом. Које ће врсте пореза и других дажбина постојати, зависи од политике законодавца и његове процене о начину задовољавања одређених потреба које он проглашава - друштвеним потребама за чије сврхе уводи одређене порезе и друге дажбине. Судска контрола уставности закона о порезима и другим дажбинама, у овом случају: о такси на електрично бројило ограничена је на то да утврди да ли законодавац има право, по Уставу, на доношење закона, и да ли, можебити, доношењем одређеног закона крши одређене слободе и права човека и грађанина. Судска контрола уставности закона не обухвата и друштвену оцену таквог једног закона, са становишта њене оправданости, целисходности и прихватљивости. Зато се ни у овоме случају уставност оспорене законске одредбе не може оцењивати са тога становишта, а њена уставност проистиче из чињенице што Устав СРЈ обавезује свакога на плаћање пореза и других дажбина утврђених законом, што законодавцу даје право и на установљавање такве обавезе каква је такса на електрично бројило, у овоме случају.

(Савезни уставни суд, I У број 138/93, од 5. јула 1995)

Правилник који одреди шта се сматра тежом повредом радних обавеза (поред оних одређених законом), у којим се случајевима може изрећи мера престанка радног односа и околности које се при томе узимају у обзир - није противан закону о основним правима из радног односа.

Правилником предузећа Л., о радним односима, одређено је шта се сматра тежом повредом радних обавеза, за које се од њих може изрећи мера престанка радног односа, и околности од утицаја на доношење одлуке о томе.

Грађанин сматра да оспорене одредбе наведеног правилника нису сагласне са Законом о основним правима из радног односа, стога што нису одредиле која повреда радне обавезе повлачи меру престанка радног односа, и ближе услове и околности у којима се та мера може изрећи.

Шта се сматра тежом повредом радне обавезе и које се мере због тога могу изрећи, прописано је Законом о основним правима из радног односа ("Сл. лист СФРЈ", бр. 60/89 и 42/90). Колективним уговором и општим актом аутономног права о радним односима могу се, сагласно одредбама тога

закона, предвидети и друге теже повреде радних обавеза за које се може изрећи мера престанка радног односа. То право потписника колективног уговора, односно доносиоца општег акта аутономног права не значи и њихову обавезу да, утврђујући и друге теже повреде радне обавезе, за сваку од њих везују меру која се може изрећи. Јер, врсте мера које се могу изрећи због повреда радне дужности прописане су законом, а доносиоцу општег акта о радним односима остаје да, уз речено, пропише и услове и околности под којима се може изрећи мера престанка радног односа, што је и учињено, оспореним одредбама наведеног правилника. С обзиром на то, оспорене одредбе наведеног правилника не ускраћују ни право пословодном органу у Предузећу на доношење решења о престанку радног односа, уколико је надлежни орган, у прописаном поступку, изрекао меру престанка радног односа због теже повреде радне обавезе. Тиме није повређено право пословодног органа на доношење акта о томе, који представља, у ствари, само акт извршења одлуке надлежног органа о мери престанка радног односа. Сагласно реченом, Савезни уставни суд оценио је да нема разлога за покретање поступка за оцењивање законитости оспорених одредби наведеног правилника.

(Савезни уставни суд, решење III У број 71/95, од 24. маја 1995)

Самосталност и независност адвокатури као делатности која, у складу са законом, пружа правну помоћ грађанима и правним лицима, не значи да је адвокатура једини и искључиви облик правне помоћи.

Одредбама Закона о адвокатури и служби правне помоћи ("Сл. гласник СРС", бр. 27/77 и 1/88) прописано је: да се пружање правне помоћи остварује у адвокатури и служби правне помоћи коју организују општине, организације удруженог рада и друге самоуправне организације и заједнице; да адвокатура врши све послове правне помоћи, а служба правне помоћи - само оне на чије је обављање овлашћена тим законом; да адвокати, и овлашћена лица у служби правне помоћи, имају самосталност у своме раду, и право и дужност да, у границама овлашћења, предузимају све радње за које сматрају да могу користити странци којој пружају правну помоћ; да општине могу организовати пружање правне помоћи на својој територији (служба правне помоћи), што могу чинити две или више општине, и заједнички; да службе правне помоћи могу вршити само одређене послове правне помоћи. Законом су решена и друга питања адвокатури и службе правне помоћи.

Иницијативом за покретање поступка за оцењивање уставности оспорених одредби наведеног закона њихова уставност је оспорена због наводне несагласности с одредбом члана 68. Устава СРЈ, по којој правну помоћ грађанима и правним лицима пружа адвокатура, као самостална и независна делатност. Очито је да подносилац иницијативе сматра да се пословима правне помоћи може бавити искључиво адвокатура.

Оспорене одредбе наведеног закона нису, по оцени Савезног уставног суда, несагласне с Уставом СРЈ.

Одредбом члана 68. Устава СРЈ утврђено је да грађанима и правним лицима правну помоћ пружа адвокатура као самостална и независна делатност, у складу са законом. Устав СРЈ не одређује, дакле - за разлику од Устава СФРЈ од 1974. године - адвокатуру као друштвену службу. Значење наведене одредбе Устава СРЈ јесте, пре свега, да адвокатура није - друштвена служба, већ самостална и независна делатност, делатност која се састоји у пружању правне помоћи, у складу са законом. Значење наведене одредбе Устава СРЈ састоји се и у томе да она јамчи постојање адвокатури управо као самосталне

и независне делатности пружања правне помоћи грађанима и правним лицима, и да се она не може обављати мимо њене природе као делатности. Адвокатура је постала, дакле, по Уставу СРЈ, самостална и независна делатност, никаква друштвена служба. Постајући самостална и независна делатност чији је предмет одређен већ самим Уставом, адвокатура не постаје и делатност која ће имати монополски положај у пружању правне помоћи грађанима и правним лицима. Грађанима се јамчи, дакле, да се за правну помоћ не морају обраћати другим видовима те помоћи, јамчи се постојање адвокатуре, као делатности која пружа правну помоћ. Монополски положај адвокатуре у пружању правне помоћи противио би се не само њеној природи, већ и одредби члана 74. став 3. Устава СРЈ, по којој ниједна делатност не може имати монополски положај. Одредбе Устава СРЈ о адвокатури значе, сагласно реченом, постојање адвокатуре као самосталне и независне делатности, с одређеним предметом делатности у складу са законом. Ништа мање, али - и ништа више од тога. Из Устава СРЈ не може се извести да је адвокатура једини облик пружања правне помоћи, схватање по којем се она не може остваривати ни у којем другом виду, под условима одређеним законом. Савезни Уставни суд сматра да оспорене одредбе наведеног закона не доводе у питање уставни положај адвокатуре, зајамчен Уставом СРЈ. То поготову ако се има у виду да оспорене одредбе наведеног закона не изједначују, у свему, адвокатуру и друге облике пружања правне помоћи, који се тичу односа поверења између грађана, односно правног лица и онога ко своје послове поверава управо онима који се самостално и независно баве пословима адвокатуре. Оспорене одредбе наведеног закона не ускраћују адвокатури обављање ниједног посла те врсте, нити грађанина, односно правно лице обавезују да се за правну помоћ обраћа некоме другоме, уколико они то не желе. Притом, мора се имати у виду и то да је значење наведене одредбе Устава СРЈ и то да адвокатура, по Уставу СРЈ, има једнак положај у земљи, али да СРЈ, преко савезних органа, не уређује положај адвокатуре; да је уређивање положаја адвокатуре једно од суверених права и дужности републике-чланице, које није поверено СРЈ и њеним органима. Положај адвокатуре уређује, дакле, сагласно одредби члана 6. став 2. Устава СРЈ, република-чланица. Савезни уставни суд може оцењивати само то да ли законско уређивање положаја адвокатуре у било чему вређа њену независност, самосталност и предмет делатности због којег она, по Уставу СРЈ постоји. Савезни уставни суд не налази, у овоме случају, да су оспорене одредбе наведеног закона у било чему противне Уставу СРЈ.

(Савезни уставни суд, решење I У број 92/95, од 24. маја 1995)

припремио Ђорђе Ђурковић